

ΦΟΙΒΟΣ

ΕΠΙΜΗΝΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΙΕΙΑΣ

ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΧΕΙΡΟΥ
ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

Ἐν ἐλλείψει ἰατροῦ

υἱο

Ι. Π. ΠΥΡΡΑ

Ἐπιτομία συνδρομῆς δραχ. ν. 3, προπληρωτέας ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἔτους.

ἜΤΟΣ ΣΤ' — Ἐν Ἀθήναις, 1 Ἀπριλίου 1884 — ΑΡΙΘ. 5

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀποβολὴ μiasμάτων. — Περὶ ἐκκρίσεων. — Περὶ ἄρτου. — Περὶ τοῦ κορ-
μοῦ τοῦ ἀνθρώπου. — Περὶ ἐπιληψίας. — Χρῆσις τῆς ζακχαρώς ὡς ἰα-
τρικοῦ. — Συνταγολογία καὶ φαρμακολογία. — Κατασκευὴ φαγητοῦ ἐκ
κρέατος μετὰ κινάρων. — Διατήρησις τῆς υγιείας. — Ἢ ἐκ τῶν ἔρπατων
καὶ ἐντόμων τροφή τοῦ ἀνθρώπου. — Περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν.

Α'. ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΙΕΙΑ.

Ἀποβολὴ τῶν μiasμάτων καὶ ἄλλων περιττῶν ὄλων
ἐκ τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐισαγομένων, ὡς προείρηται, ἀεννάως εἰς τὸν διοργανισμὸν τοῦ
σώματος μiasμάτων καὶ πάσης περιττῆς καὶ μοχθηρᾶς ὕλης διὰ τῆς
ἀναπνοῆς, διὰ τῶν τροφῶν καὶ τῶν ποτῶν, διὰ τῆς ἀπορροφήσεως ἐκ
τοῦ δέρματος, κλπ., ἢ φύσις ἀνέχεται τὴν ἐν τῇ διοργανισμῷ ὑπαρξῶν
αὐτῶν μέχρι ποσοῦ τινος, ὀριζομένου κατὰ τὴν κρᾶσιν, ἡλιθίαν, γέ-
νος, ἰδαιοσυγκρασίαν, ἔξιν, κλπ. Ἄμια δὲ γείνη ὑπέροχαις τούτου,
ἀμέσως ἢ φύσις σπεύδει εἰς ἀποβολὴν τοῦ ὑπὲρ τὸ δέον ποσοῦ διὰ

των ὀδῶν τῆς ἀποβολῆς ἢ ἐκπομπῆς. Περὶ τούτου ὁ σοφὸς Ἄριστος τέλῃς ἐκφράζεται οὕτω (πρ. 37).

« Δεῖ ἔχειν οὕτως ὥστε λαμβάνον, εὐθὺς ἐκκρίνειν τὴν περίττωσιν, καὶ εἶναι ἐν κινήσει ἀεὶ, καὶ μηδέποτε ἡρεμεῖν ».

Ἄλλως ἐὰν μὴ γίνηται ἢ ἀποβολὴ προσηκόντως τῆς πλεοναξίως ἢ τῆς ὕλης, τότε ἐπέρχεται διατῆραξις ἐν τῇ διοργανισμῷ διὰ τῆς φύσεως προσπαθεῖ πρὸς ἀποβολὴν διὰ τῶν ὀδῶν τῆς ἐκπομπῆς, ἢ ἐν ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην ἀποτελεῖ τὴν ἐκκρίσιν (excretio). Χάριν δὲ εὐκρινείας θέλομεν ἐν περιόδῳ διαλάβει τινὰ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου.

Περὶ ἐκκρίσεων.

Πᾶσα ἐκκρίσις ὡς πρὸς τὸ ποσὸν καὶ ποιὸν αὐτῆς τροποποιεῖται ὑπὸ πλειόνων καὶ διαφόρων αἰτίων, ἀναγκαζομένων εἰς τὸ εἶδος τῶν τροφῶν καὶ ποτῶν, καὶ εἰς τὴν νευρικὴν διάθεσιν τοῦ σώματος διὰ τὸ νευρικὸν σύστημα μεγάλως ἐπηρεάζει ἐπ' αὐτῆς. Ἡ τομὴ τοῦ νεύρου τοῦ ὀρθοῦ ζεύγους, ὡς καὶ νοσολογικὰ αἰτία, ἀλλοιώνει τὴν ἐκκρίσιν τοῦ πνεύματος ἐπικρατούσης νευρικῆς ταραχῆς, τὸ οὖρον καθίσταται διαφανέστερον ἐλαττωμένης τῆς ἐνεργείας τῶν νεύρων, ὡς ἐστὶν ἐν ὕρῃ ῥίγους, καὶ τὰ οὖρα ἐλαττοῦνται οὕτω γίνονται καὶ ὅταν ὑπάρχῃ ξηρότης δέρματος καὶ βλανομεμβράνης ἐν ὀξείῃ νόσῳ. Κατὰ τὴν νευρικὴν ἐνεργείαν, λέγεται μάλιστα, ὅτι καὶ μόνον δεῖται ἢ ἵππος ἴση τὸν πᾶλον αὐτῆς, ἐπαυξάνει τὸ γάλα τῶν μαστῶν τῆς καὶ ἀυξάνουσιν ἢ ἐλαττοῦνται αἱ ἐκκρίσεις τῶν σακχάρων, τῆς χολῆς, τοῦ γάλακτος, κλπ. Τὰ ἡθικὰ πάθη ἀλλοιῶνουν καὶ τὴν ποιότητα καὶ ποσότητα τῶν ἐκκρίσεων· ὁ θυμὸς μεταβάλλει ταύτας εἰς δηλητηριώδεις, διότι ἢ νοσηρὰ ὕλη τῆς ἐκ τοῦ θυμοῦ διακοπείσης σαγμικῆς ἀδήλου διαπνοῆς μεταφερομένη πρὸς ἐκκρίσιν δι' ἄλλης ὁδοῦ, χάρις παρακεμένης, ὡς ἐστὶν ἢ τοῦ γάλακτος, ἢ τῆς σιέλου, κλπ. καθίσταται ταῦτα δηλητηριώδη· μητέρες θυμωθεῖσαι καὶ θηλάσασαι τὸ βρέφος αὐτῶν ἐπὶ νευρικὸν ἀλέθρια ἀποτελέσματα, ἐμετοὺς, διαρροίας, στρόφους, λειποθυμίας, καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον· τὸ δάγκισμα θυμωμένου παρὰ χει τραῦμα δυσίατον· εἶναι δὲ βέβαιον καὶ ἰσχυροῦς ὅτι ἢ σιέλας, ἐπαυξάνει διὰ μόνῃς τῆς ἐρᾶσεως θρεπτικῶν φαγητῶν, διὰ μόνῃς τῆς φαντασίας αὐτῶν, ὡς καὶ διὰ τῆς ἐρᾶσεως κεκαμμένου λαβανίου, ὅταν ἄλλος γεύεται αὐτό.

Πάντα ταῦτα γίνονται διὰ τῆς ἐπενεργείας τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Τὰ νεύρα τὰ ἐγκεφαλορραχτικὰ, καὶ τὰ συμπαθητικὰ φύσιν τως, ἐπενεργοῦσι πολὺ εἰς τὰς ἐκκρίσεις, διότι ταῦτα διακλαδοῦνται μέχρι τῶν τῆς ἐκκρίσεως ὀργάνων π. χ. τὸ γλωσσικὸν νεῦρον ἐκ-

κλαδοῦται ἐπὶ τῶν ὑποσιαγωνίων ἀδένων καὶ ὑπογλωσσίων τὰ γλωσσοφορυγγικῶν εἰς τὰς ἀμυγδαλούς. Κλάδος τοῦ νεύρου κνημικῶς διακλαδοῦται ἐπὶ τῆς ἀρθρώσεως τοῦ γόνατος, ἐνθα γίνεται ἐκκρίσις τῆς συνοβίας.

Ἐφόδος ἐπιφέρει διάρροϊαν καὶ παραλυσίαν τῶν σφυγκτῆρων καὶ ὅλων τῶν νεύρων στιγμαίαν, ὀροδίαν καλουμένην· δύναται δὲ καὶ χρόνιαν παραλυσίαν νὰ ἐπιφέρῃ. Ἄπασαι αὗται αἱ ἀταξίαι τῶν ἐκκρίσεων καὶ ἢ μεταβολὴ τῆς ποιότητος προέρχονται, διότι εἰς πάσαν νευρικὴν ταραχὴν ἐλαττοῦται ἢ καὶ παθεῖ μία ἐκκρίσις, ἐνθ' ἄλλῃ αὐξάνει.

Β'. ΥΠΕΙΝΗ ΕΚΑΣΤΩ.

Περὶ ἄρτου.

Ἐσομικῆς ἄρτος εἶνε πολὺ θρεπτικὸς καὶ δυναμικὸς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ εὐκόλιος. Ἐσομικῆς εἶνε εὐκόλιος· εἶνε θρεπτικώτερος εἶνε ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ χόνδρου κατασκευαζόμενος. Καθ' ἵπποκράτην.

Ἐσομικῆς ἄρτος εἶνε δυσκόλιος. Ἐσομικῆς ὀλιγώτερος.

Ἐσομικῆς ἄρτος καλεῖται συγκομιστός, αὐτὸς πυρός, (χαρταίσιος). Ἰδοὺ τί περὶ τῆς θρεπτικότητος τούτου λέγει ὁ ἵπποκράτης (Παθ. Β').

Τὰ συγκομιστὰ ἄλευρα παρέχουσιν ὀλιγώτερον τροφήν, ἀλλ' εἰσὶν εὐκόλιος.

Ἐσομικῆς εἶνε ἰσχυρότερος τῆς κριθῆς καὶ θρεπτικώτερος εἶνε δὲ ὀλιγώτερον εὐκόλιος ταύτης.

Ἐσομικῆς ὁ μὲν συγκομιστὸς ξηραίνει καὶ εὐκαιλιότητα ἐπιφέρει. Ἐσομικῆς δὲ καθαρὸς τρέφει περισσότερον, ἀλλ' ὀλιγώτερον εὐκόλιος εἶνε.

Ἐσομικῆς ὁ ἄζυμος ὀλιγώτερον μὲν εἶνε εὐκόλιος, εἶνε ὅμως θρεπτικώτερος. Ἐσομικῆς εἰς χυλώδη κατάστασιν ὡς ἐστὶν ἢ φουσκωτῆ, εἶνε εὐπεπτός, θρεπτικὸς καὶ εὐκόλιος.

Ἐσομικῆς ὁ πολὺ μέγας ἄρτος εἶνε θρεπτικώτερος· διότι ὀλιγὸν ἀποξηραίνεται ἐκ τοῦ πυρός. Ἐσομικῆς ἐν ἵπνι (δ' ἵπνιτης, τῆς πογάνης), εἶνε θρεπτικώτερος τῶν ἐπ' ἐσχάρας καὶ δι' ὄβελου (ὄβελιας), διότι ὀλιγώτερον ἐκκαίονται ὑπὸ τοῦ πυρός (α).

(α) Τὰ δύο ταῦτα εἶδη τοῦ ἄρτου εἰσὶν παρ' ἡμῖν ἀγνωστα. Ἐσομικῆς ἦτο πλάκος (πογάνια), ἐψημένος ἐπ' ἐσχάρας. Ἐσομικῆς κατὰ φύσιν ἦτο μάζα παπλασμένη εἰς φύλλον διὰ πλάστρου, τὸν ὅποιον συστρέφουσι σπαιροειδῶς καὶ εἶτα περιτυλίττουσι περὶ τὸν ὄβελον (σοδὸλαν) καὶ οὕτω φέουσι.

Ὁ ἄρτος τοῦ κλιβάνου (φούρνου) καὶ ὁ ἐγκρυφίς (ὁ φη-
νόμενος ὑπὸ τὴν σποδὸν (χόβολιν) (ἢ πογάτζια)) εἰσι ξηρότατοι
διότι ἀποστεροῦνται τῆς ὑγρασίας.

Πῶς οἱ ἀρχαῖοι κατεσκευάζον τὸν ἄρτον; Ἐπὶ ἀκμαζούσης Ἐ-
λλάδος ἐγένετο ὁ ἄρτος ὡς καὶ ἕδη γίνεται κατεσκευάζετο τότε καὶ
ἐκ σίτου, καὶ ἐκ κριθῆς, καὶ ἐξ ἄλλων δημητριακῶν καρπῶν.

Ἐπὶ Ὀμήρου ἕτρωγον μόνον σίτον καὶ ἔχι κριθῆν. Ἐκ τοῦ
σίτου μόνον κατεσκευάζον τὰ ἄλφιστα καὶ τὰ ἀλείατα· ἐκ δὲ τοῦ
ἀλφίτων κατεσκευάζον τὸν ἄρτον διὰ τοῦτο τὸν ἄρτον ἐκάλουν καὶ
σίτον ὡς καὶ παρ' ἡμῶν λέγουσιν, ἔφαγε τὸ σιτάρι του
ἀντι τοῦ ἔφαγε τὸ ψωμί του (α).

Οὕτως ὁ Ὀμηρος λέγει

» Ὅσοι νῦν βροτοὶ εἰσὶν ἐπιχθονί σίτον ἔδοντες.» (Ὀδ. θ. 6.)

» σίτου καὶ οἴνου· τὸ γὰρ μένος ἐστὶ καὶ ἀλαίη.» (Ἰλ. 1. 106.)

» αὐτὰρ ἐπεὶ σίτοιο τε παυσάμεθ' ἢ δὲ ποτήτας.» (Ὀδ. 1. 87.)

Τὴν λέξιν ἄρτος ὁ Ὀμηρος εἰς δύο μέρη ἀναφέρει ὡς τιθέμενον
ἐπὶ καλίστρων, καὶ διανεμούμενον εἰς τοὺς δαιτημένους.

» ἄρτον τ' οὐλον ἐλὼν περικαλλέος ἐκ κανέοιο.» (Ὀδ. ρ. 244.)

» ἄρτους ἐκ κανέοιο δύο παρέθηκεν ἀείρας.» (Ὀδ. σ. 120.)

Εἰς δὲ τὰ ἄλλα μέρη τὸν ἄρτον ὁ Ὀμηρος σίτον καλεῖ.

» σίτον δ' αἰδοίῃ τομῇ παρέθηκε φέρουσα.» (Ὀδ. Α. 139.)

εἶδατα πολλὰ ἐπιθεῖσα, χαρίζομένη παρεδόντων.» (Ὀδ. Γ. 175.)

Καὶ ὁ Ἡσίοδος ἀναφέρει τὸν ἄρτον

» ἄρτον δειπνήσας τετράτρυφον δικάβλομον.»

(Ἔργα καὶ ἡμέραι.)

Δηλαδή πρὸς βρωσίν κόψε τὸν ἄρτον σου εἰς 4 κομμάτια, καὶ
ἕκαστον τούτων διαίρεσον εἰς 8 βλωμοὺς ἢ ψωμοὺς (μπουκίαι).

Ἦγουν διαίρεσον τὸν ἄρτον σου εἰς 32 ψωμοὺς.

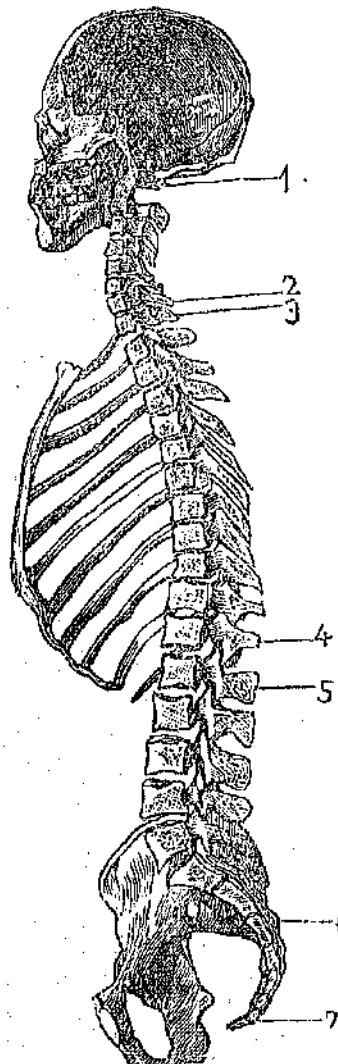
Ἐκ τούτων ἔπεται ὅτι ἕκαστος τότε ἐλάμβανε ἓνα ἄρτον, ὡς νῦν
γίνεται εἰς τινεὶς Μονὰς, ἀρκετὸν πρὸς χορτασμὸν ἑνὸς ἀνθρώπου
ὅτι 32 ψωμοὶ (μπουκίαι) εἰσὶν ἀρκεταὶ πρὸς χορτασμὸν. Εἰς δὲ τῆς
πολλῷ πεινῶντας ἔδιδον δύο τοιοῦτους ἄρτους. (ἀκολούθει)

(α) Ὁ κ. Κλέων Ραγκαβῆς εἰς τὸ «Ὁ καθ' Ὀμηρον οἰκτικὸς βίος» ἀνα-
φανὲς ἀγγεγραμμένα αὐτοῦ, διαλαμβάνων καὶ περὶ ἐξεσμάτων καὶ ποτῶν λέγει
ὅτι ἐπὶ Ὀμήρου ὑπῆρχον ἀλείου δύο εἶδη, ἐκ σίτου καὶ ἐκ κριθῆς καὶ ὁ
μὲν ἐκαλεῖτο ἄλφιστα καὶ τὸ ἄλλο ἀλφάτα (γράφει ἀλείατα), καὶ ὅτι ἐξ ἀρ-
τέρων ἐξήμοιο ἄρτος, (γράφει ἐγένετο ἄρτος διότι ἐνζυμὸς ἄρτος θὴν ἀνα-
φέρεται ὅτι τότε κατεσκευάζετο) πρὸς καὶ σίτος σημαίνει τὸ αὐτὸ ἢ
διαφορὰ τοῦ εἶδους τοῦ σίτου (ἰδὲ διεξοδικώτερον προηγουμένου ἀλλοτρίου
Φοίβου σελ. 51).

Γ'. ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ

ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ.

Περὶ τοῦ κορμοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ κορμὸς τοῦ σκελετοῦ ἀρ-
χεται ἐκ τῆς βάσεως τῆς κεφα-
λῆς καὶ λήγει εἰς τὰ ἀνω ἄκρα
τῶν σκελῶν διαιρεῖται εἰς τρία
μέρη, εἰς σπονδυλικὴν στήλην,
εἰς στήθος καὶ εἰς λεκάνην.

Ἡ σπονδυλικὴ στήλη
λη, κεκλιμένη ἐπὶ τῶν ὀπισθίων
τοῦ κορμοῦ, καὶ ὑποστηρίζουσα
τὴν κεφαλὴν, ἐπιστηρίζεται ἐπὶ
τῆς λεκάνης, ἀποτελεῖται ἐκ τῆς
κατὰ σειρὰν ἐνώσεως 24 σπον-
δύλων, οἵτινες φέρουσι τρύπαν,
καὶ ἀποτελοῦσιν οὕτω σωλῆνα,
ὅστις συνέχεται πρὸς τ' ἀνω
μετὰ τοῦ κρανίου, καὶ κάτωθεν
μετὰ τοῦ ὀχετοῦ τοῦ ἱεροῦ ὀ-
στοῦ. Ὁ σωλῆν οὗτος τῆς σπον-
δυλικῆς στήλης ἐμπεριέχει τὸν
ραχιτικὸν μυελόν.

Ἡ σπονδυλικὴ στήλη διαίρε-
ται εἰς τρία μέρη. Εἰς λα-
μῶν, εἰς ὀμοπλάτας, καὶ
εἰς ὀσφύας.

Εἰσὶν 7 σπόνδυλοι τοῦ λαμῶν
ἢ τραχήλου, 12 τῶν ὀμοπλα-
τῶν ἢ νώτων, καὶ 5 τῆς ὀσφύος.

Ὁ πρῶτος καὶ ἀνώτατος σπόν-
δυλος τοῦ λαμῶν καλεῖται ἄ-
τλας· οὗτος ἐνώνει τὴν κεφαλὴν
μετὰ τῆς σπονδυλικῆς στήλης,
καὶ ἀρθροῦται μετὰ δύο ἐξοχῶν
τοῦ ἰνίου καὶ μετὰ τοῦ δευτέρου
σπονδύλου, καλουμένου ἀξωνός,
ὅστις ἔχει μίαν ἀπόφυσιν, καλου-
μένην ὀσσοειδῆ· διότι ὀμοιό-
ζει μετ' ὀστέου. Ὁ 7ος σπόνδυλος
καλεῖται ἐξέχων διότι ἔχει
ῥόν ὀστοῦν 7) ὁ κόκκυξ.

Κορμὸς ἀνθρώπου μετὰ κρανίου καὶ
λεκάνης. 1) ἄτλας 2) ὁ τοῦ λαμῶν ἐ-
ξοχὸς σπόνδυλος 3) ὁ πρῶτος σπόν-
δυλος τῶν ὀμοπλατῶν 4) ὁ δωδέκατος
σπόνδυλος τῶν ὀμοπλατῶν 5) ὁ πρῶ-
τος σπόνδυλος τῶν ὀσφύων 6) τὸ ἱε-
ρὸν ὀστοῦν 7) ὁ κόκκυξ.

καρθώδης απόφυσις αὐτοῦ εἶνε πολὺ μακρὰ καὶ παχεύει καὶ ἐξέχει
σα, καὶ ἀποτελεῖ τὸ κοινῶς καλούμενον τρικόμπι. Αἱ ἀπερ-
σεις τῶν σπονδύλων τοῦ λαιμοῦ εἰσι κεκλιμέναι ἢ μία ἐπὶ τῆς ἄλλης
ἐπὶ τῆς αὐτῆς γραμμῆς. — Ἐκτὸς τοῦ πρώτου, δευτέρου καὶ ἑβ-
μου σπονδύλου, οἱ ἄλλοι ἔχουσι τὸ σῶμα ἐπίμηκες καὶ ὀλίγον πα-
χύτερον πρὸς τὰ ἐντὸς παρά πρὸς τὰ ὀπίσθεν.

Οἱ τῶν ὀμοπλατῶν σπόνδυλοι εἰσι 12, ἔχουσι τὸ σῶμα εὐρυ-
ρότερον ἔμπρὸς ἢ ὀπίσθεν· δὲν ἔχουσι ἴδια ὀνόματα.

Οἱ τῶν ὀσφύων σπόνδυλοι εἰσι 5· τὸ σῶμα τῶν εἶνε πολὺ παρ-
καὶ ὄψηλόν ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους.

Ὁ τελευταῖος σπόνδυλος τῆς σπονδυλικῆς στήλης καλεῖται
Ιερός· διότι συναρθροῦται μετὰ τοῦ ἱεροῦ ὀστέου.

Ἡ σπονδυλικὴ στήλη ἐκτελεῖ διαφόρους κινήσεις τοῦ σώματος,
κλίσειν, ἀνάκλισειν, ἔμπρός, πλαγίως, περιστροφικῶς, εἶνε τὸ κέντρον
δύων τῶν κινήσεων.

Δ'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ

Περὶ ἐπιληψίας.

Ἡ ἐπιληψία εἶνε πάθος ἀκατάσχετον, καὶ παρέχει φρικώδη φαι-
νόμενα, τρομάζοντα τοὺς ὄρῳντας, καὶ ἐνίοτε εἰς τινὰς τούτων
ἐπῆλθε κατὰ συμπάθειαν τὸ πάθος· διὰ τοῦτο καλὸν ἐστὶ τὸ ἀπομα-
κρύνεσθαι τὰς γυναῖκας, τὰ παιδιά καὶ πάντα νευρικόν. — Ἐν Ῥώμῃ
ἐὰν συνέβαινε τὸ πάθος εἰς τινὰ ἐν συνελεύσει, ἀμέσως αὕτη διελέσθαι
διὰ τοῦτο ἐκαλεῖτο ἡ νόσος αὕτη morbus communitialis. Ἐπέγγι-
ται ὡς ἐπὶ πολὺ αἰφνης καὶ ἀπροόπτως· ἐνίοτε ὅμως ἀναφαίνεται ἢ
ἐπιληπτικῆ αἰσθησι, καὶ ἄλλα προδρομικὰ συμπτώματα, ἐξ ὧν ὁ πά-
σχων προειδοποιεῖται καὶ προφυλάσσεται. Ἄμα τῆ εἰσβολῇ ἀποπα-
ρεῖται τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς γνώσεως. Τὸ σῶμα κατασπαράσσεται
ὀλοσχερῶς ἢ ἐν μέρει· ἐνίοτε ἀντὶ σπασμῶν ἢ σπαραγμῶν, ἐπιγί-
γνεται ἀκαμψία μόνον τῆς κεφαλῆς ἢ ἄλλου μέρους τοῦ σώματος,
ἐν ᾧ τὸ ἐπίλοιπον σπαράσσεται. Τὸ σῶμα ἀρπίζει. Τὸ πρόσωπον
ἐξοιδούται, γίνεται ἐρυθρόν, πηλοδόν, ἢ ὑπομέλαν. Αἱ φλέβες ἐξοι-
δοῦνται. Οἱ τοῦ προσώπου χαρακτηρισμοὶ ἐξαγριοῦνται καὶ ὄλως ἐκ-
λοιοῦνται. Τὸ στήθος κινεῖται ἀσχερῶς ὡς ἐν ᾧ πεπαισμένον. Ἡ
ἀναπνοὴ γίνεται βραδέα καὶ ὀλίγον ἐπαισθητή, καὶ ἐνίοτε καταπαύει

ἐπὶ τινι δευτέρῳ λεπτῷ. Ὁ ἀὴρ εἰσπνεόμενος παρέχει θόρυβον. Οἱ τῆς
καρδίας παλμοὶ εἰσὶν ἰσχυροὶ καὶ ταχεῖς. Ταῦτα πάντα διαρκοῦσι
λεπτὰ τινὰ ὥρας, ἄλλοτε τέταρτον, ἡμίσειαν ὥραν, καὶ ἐνίοτε ὥρας.

Ἀπεχε τοῦ ἐμποδίζεσθαι τὰς σπασμωδικὰς κινήσεις τῶν μυῶν διότι
παρητηρήθη ὅτι ὅσον ταύτας ἐμποδίζεις τόσον αὐξεται ἡ ἰσχύς τῶν.
Ὅθεν χαλάρωσον τὰ ἐνδύματα ἵνα μὴ ἀνθίστανται εἰς τὰς κινήσεις.
Ἐὰν αἱ σιαγόνες ὑφίστανται σπασμοὺς, θέσον μεταξὺ αὐτῶν ἐπὶ τῶν
δδόντων τμήμα φελλοῦ ἢ ἄλλου τινὸς μαλακοῦ πράγματος ἵνα ἐμ-
ποδίζηται ἡ σύγκρουσις αὐτῶν καὶ τὸ δάγκισμα τῆς γλώσσης.

Ἐὰν ὁ πάσχων παρέχῃ μεγάλην καὶ ἐπικίνδυνον συσώρρευσιν
αἵματος εἰς τὴν κεφαλὴν, ὃ δὲ σφυγμὸς ᾗνε σκληρός, τὸ πρόσωπον
πλέον τοῦ θέοντος ἐρυθρόν, μέλαν καὶ ἐξοιδημένον, αἱ σφαγι-
τιδες φλέβες πολὺ ἐξογκωμέναι καὶ προηγῆται ἐπίσχεσις αἱμορρα-
γίας τινὸς, δύναται τις φλεβοτομήσασθαι, ἢ ἐπιθέσασθαι βδέλλας ὀπίσθεν
τῶν ὠτων, ἐπιθέτων καὶ ψυχρὰ ἐπιθέματα.

Ἐὰν οἱ σπασμοὶ εἶσιν ὑπέροπτοι ἰσχυροὶ καὶ διαρκεῖς, ἐπιθέσον
συναπισμοὺς ὑπὸ τοῦς πόδας, ἐπὶ τῆς ἐσω χώρας τῶν μηρῶν, καὶ
ἐντροφῶν τὸ στήθος καὶ τὰς χεῖρας καὶ πόδας διὰ θεϊκοῦ αἰθέρος,
καὶ ὅδε λαβεῖν ἐσωτερικῶς, εἰ δυνατόν, πῶσιν ἀντισπασμωδικῆν ἐκ
λαουδάου καὶ αἰθέρος.

Ἐπιληψίας ἐπίσχεσις γίνεται πολυτρόπως· θέσει ἐν τῇ στόματι
ὁ πάσχων ἅμα ἀνεφανῆ ἢ ἐπιληπτικῆ αἰσθησι πολὺ ποσὸν κοινῶ
ἄλατος, καὶ καταπίνει τοῦτο διὰ πόσεως ὕδατος· παράγεται ἀμέσως
αἰσθησις κώσεως· ἐπὶ τοῦ αἰσθησι, καὶ ἡ προσβολὴ τοῦ πάθους
καταπαύεται. Στρέφον τὴν κεφαλὴν ἀντιθέτως τοῦ μάλλον πάσχω-
τος μέρους. Συσφιγξὸν ἰσχυρῶς τὰ μέλη, ἔλκυε τοὺς δακτύλους,
κῆψον τὴν ἀντίχειρα. Ἡ θεϊκὴ κινήσι ὑπὸ δόσιν 20 κόκκων μέχρι
1 ὄρ. ληφθεῖσα ὀλίγον ὑπὸ τῆς εἰσόδου τῆς νόσου προέλαβε τὴν
προσβολὴν καὶ ἐθεράπευσε ταχέως τὸ πάθος. — Ἡ ἀνύψωσις τῶν
βραχιόνων ἐν ὥρᾳ προσβολῆς καταπαύει ταύτην.

Πρὸς θεραπείαν τῆς ἐπιληψίας, ἀρχαῖοθεν πολλὰ φάρμακα ἔδοκι-
μάσθησαν· ἀλλὰ πάντα σχεδὸν μέχρι τοῦδε ἀπέτυχον· ἐγένοντο ὅμως
καὶ εἰς τινὰς ἐπιτυχεῖς θεραπείαι. Ἡδὴ θεωρεῖται ὡς εἰδικώτερον
φάρμακον τὸ βρωμιούχον ποτάσσιον ὑπὸ δόσιν καθ' ἐκάστην κόκκων
20 μέχρις ἐνὸς δραμίου, διαλελυμένον ἐντὸς 25 ὄρ. ὕδατος μετὰ
ζαχαρώδους. Ἡμεῖς προσθέτομεν καὶ ἀνὰ 20 στήγματα λαουδάου
Σιδωνίου μετὰ 20 σταγμ. θεϊκοῦ αἰθέρος· ἢ χρῆσις γίνεται κατὰ
ὥραν μίαν κωταλίαν. Παρὰ πολλῶν ἐν Εὐρώπῃ αὐσταίνεται ὁ βρω-
μιούχος ψευδάργυρος, ὅστις εἶνε τονικώτερος τοῦ βρωμιούχου πο-
τάσιου.

Πολλάκις ἐπετύχομεν διὰ τῆς χρήσεως τῆς ἀκολούθου σκευ-
σίας. Λάβε κόνεως κίνας δρ.μ. 4, θεικῆς κινίνης δρ. 1, κόνεως
νάρδου (βαλεριάνας) δρ. 2, κόνεως ρίζης εὐθαλίας (βελλαδ-
νας) δρ. ἡμισυ, κόνεως καμφορέας δρ. ἡμισυ, ὀπίου κόκκου δ,
ζακχάρεως δρ. 4, μίξον, καὶ διαίρεσον εἰς μέρη ἴσα 20, λαμβάνου
ἀνὰ μίαν πρῶταν νήστης, καὶ ἐσπέρας ἐν ὄρῳ ὑπνου.

Παρ' Εὐρωπαϊαίς δίδονται τὰ ἐμετικὰ κάρυα, τὸ ἄξιόν τοῦ φε-
δαργύρου, καὶ πολλαὶ ἄλλαι σκευασαί ἀναφερόμεναι εἰς τὰ συ-
ταγολόγια.

Ἡ ρίζα τῆς ἀρτεμισίας ὑπὸ κόνιν εἰς δύοσιν ἀνὰ ἓν κωτόλιον
γλυκοῦ· ὁ ἀμμωνιοῦχος θεικὸς χαλκὸς ὑπὸ δύοσιν ἐνὸς κόκκου μέ-
χρι 5 κόκκων εἰς καταπότια, λαμβανόμενα ἐντὸς 24 ὥρῶν. Ὁ κ-
τηγμένος νιτρικὸς ἀργυρὸς ὑπὸ μικρὰν δύοσιν. Ἐνδὲν (λουλάκι)
ὑπὸ δύοσιν ἐνὸς μέχρι δύο δραμίων καθ' ἑκάστην.

Ἡ χρῆσις τοῦ ἠλεκτριανοῦ παρ' ἡμῖν οὐδὲν ἀποτελεσμα ἐπι-
φέρει.

Ὁ καθηγγητὴς τῆς χημείας, ὁ γηραιὸς Λάνδερερ, διεκόνισεν
ἡμῖν σημείωσιν τῶν παρ' ἀρχαίοις θεωρουμένων ἀντεπιληπτικῶν
φαρμάκων, ἅπερ εἰσὶ ταῦτα.

Ἡ ρίζα τοῦ δικτάμου. Ἐν νήριον (ροδοδάφνη, πικροδάφνη)
τὸ ὅποιον, κατὰ τὸν κ. Λάνδερερ, εἶναι τὸ μᾶλλον φυτὸν, τὸ ἔχει
ἀηδεσάτην γεῦσιν καὶ προκαλεῖ ναυτίαν.

Ἡ ρίζα τῆς νάρδου (βαλεριάνας), τὴν ὅποιον ὁ Πλάτων θεωρεῖ
σημαντικὸν τανικὸν τῶν νεύρων· διὸ, λέγει, ἐκλήθη ῥωμαστὶ βλε-
ριάνα ἐκ τοῦ ναίου δυναμίνειν.

Ἡ ρίζα τοῦ ἑλλεδόρου. Αἱ ἴσκιαι, ὅπερ ἐστὶ φυτὸν παράσιτον ἐπὶ
τῶν βαλανοδένδρων. Ἀπεκόπτοντο ὑπὸ λευκὰ ἐνδεδυμένου ἱερῆς
κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς νέας σελήνης ποιμπιδῶς διὰ χρυσοῦ δρεπάνου,
καὶ ἐκαλεῖτο ἱερὸν φυτὸν· τὸ ἀφέψημα τούτου θεωρεῖτο καὶ ὡς ἀντι-
δοτον καθ' ἑλίων τῶν νόσων τοῦ ἀνθρώπου καὶ κατὰ πάσης δηλητη-
ριάσεως· ἐξεφώνουν ἐν τῇ χρήσει τὴν φράσιν «τύχη ἀγαθῆ».

ΧΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΖΑΚΧΑΡΕΩΣ ΩΣ ΙΑΤΡΙΚΟΝ

Τὴν ζάκχαριν καλῶς καὶ πυκνῶς κρυσταλλωμένην, καὶ ὑπὸ λεπτῆν
κόνιν, κοινῶς παρ' ἡμῖν μεταχειρίζονται εἰς τινὰ κολλύρια ἕρπαι κατὰ
τῆς χρονίας ὀφθαλμίας· μετὰ λευκώματος νεκροῦ ὄκου ἐνούμενη
ὠφελει· ὡς ἐπίθεμα κατὰ τῶν σαρκωμάτων (κρεατωμάτων) τῆς χρο-
νίας ὀφθαλμίας· ὑπὸ λεπτοτάτην ὡσαύτως κόνιν ἐπιθέτουσι ταύτην

ἐπὶ σαρκωμάτων χρονίων πληγῶν, φρεατίων (φουντανέλλας) σιρηγγ-
γίων (φιστοβλίων) κλπ.

Θεωρεῖται ἱκανὴ καὶ ἐπιφέρῃ ἐποβλῶσιν ἑλκεων μόνῃ ἢ κόνις τῆς
ζακχάρεως, τὸ δὲ μίγμα αὐτῆς μετὰ τοῦ ἰωδοφορμίου θεωρεῖται προ-
τιμώτερον ἰδίως κατὰ τῶν σιφυλιδικῶν ἑλκεων, καὶ κατὰ τῶν ἑλκώ-
σεων τῶν μαστῶν· τὸ πρὸς τοῦτο μίγμα ἀποτελεῖται ἐξ 1 μέρους
ἰωδοφορμίου καὶ 5 κόνεως ζακχάρεως κρυσταλλωμένης.

ΣΤ'. ΣΥΝΤΑΓΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ.

Ἡ συνεχὴς καὶ πολυχρόνιος χρῆσις φαρμάκων τινῶν ἐπιφέρει
διάφορα ἀποτελέσματα ὡς πρὸς τὰ κατ' ἀρχάς. Ὑπάρχουσι φάρ-
μακα, τὰ ὅποια συνεχῶς διδόμενα, ἀποστεροῦνται κατ' ὀλίγον τῆς
δυνάμεώς των, καὶ δύνανται τις λαμβάνειν πολυπλάσιον ποσὸν ἀνευ
σπουδαίου ἀποτελέσματος. Ἐν ὅπιον διὰ τῆς συχνῆς χρήσεως συνοικ-
κισθῆται μετὰ τοῦ σώματος, καὶ δύνανται νὰ δοθῇ εἰς μεγάλην δύοσιν.
Ὁ Τρουσσῶ ἀναφέρει ἔτι ἐν τῇ ἐν Παρισίοις νοσοκομείῳ τοῦ Νήκη-
κερ γυνὴ τις διὰ τῆς συνεχοῦς χρήσεως τοῦ ὀπίου ἔλαθεν 25 γραμ-
μάριον αὐτοῦ διὰ μίξ, ἐνθ' εἰς μὴ συνειθισμένον ἀροῦσι κόκκων 10
ἢ 20 πρὸς δηλητηρίασιν.

Οἱ ὀθωμανοὶ λαμβάνουσι διὰ τῆς συνηθείας καθ' ἑκάστην 30 ἕως
50 κόκκους ὀπίου διαιτητικῶς τὴν πρῶταν πρὸς ἡδυπάθειαν. Πολλὰ
τοιαῦτα δηλητήρια τὸ πάλαι διὰ τῆς συνεχοῦς χρήσεως καθίσταντο
ἀνευ δηλητηριώδους ἀποτελέσματος. Ὁ Μιθροδάτης ἐσυνείθεε νὰ
λαμβάνῃ πέντας τὰς τότε δολοφόνους σκευασίας πρὸς ἀποφυγὴν ἐπι-
δόλου δηλητηριάσεως, ἣτις ἐπεκράτει κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.
Ὅταν δὲ ἤτηθεῖς κατὰ κράτος ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων κατεδιώκετο
πρὸς οὐλλήψιν, ἠθέλησε νὰ δηλητηριασθῇ, ἵνα μὴ πέσῃ εἰς χεῖρας
τῶν ἀπεινῶν ἐχθρῶν του. Ἐλαβε ποσότητα δλων τῶν τότε δηλητη-
τηρίων, ἀλλ' οὐδόλως ἐδηλητηριάσθη, καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν διὰ ξί-
φους αὐτοχειρίαν.

Ἡδὴ δὲ ἔλα τὰ δηλητήρια δὲν συνοικισθῆναι διὰ τῆς ἕξεως·
διὰ πολλὰ διὰ τῆς συνεχοῦς χρήσεως εἰς μικροτάτην δύοσιν ὡς φάρ-
μακον διδόμενα ἐπιφέρουσι χρονίαν δηλητηρίασιν, κατ' ὀλίγον ἀνα-
φανομένην. Τοιοῦτον ἀποτέλεσμα φέρει ἢ συνεχῆς καὶ κατ' ὀλίγον
χρῆσις τοῦ ἀρσενικοῦ.

Ἐπάρχουσι λοιπὸν δύο εἶδη φαρμάκων ὡς πρὸς τὴν συνεχῆ χρῆ-
σιν. Τὰ μὲν διὰ τῆς συνεχοῦς χρήσεως ἢ τῆς ἕξεως ἀποβλάουσι
τὴν ἐνέργειάν των· τὰ δὲ διατηροῦσι ταύτην, καὶ διὰ τῆς συνεχοῦς

χρήσεως και εις μικράν δόσιν λαμβανόμενα επιφέρουσι ολέθρα αποτελέσματα.

Ο Βουσχιαρδής ορίζει το θέμα τουτο ούτω.

1. Δεν δύναται τις να συνειθίση τας υλίας εκείνας, αι όποια ενεργούσι δηλητηριωδώς καθ' όλων τών ζωών έχόντων.

2. Συνοικειούται μετά εκείνων τών δηλητηρίων, τα όποια δεν δηλητηριάζουσι πάντα τα ζωήν έχοντα, ήτοι τα οργανικά όντα.

Υπάρχει σωματική τις κατάσταση, ήτις καλεϊται άνοχη, ή όποια κατά πολλά όμοιάζει προς την ΞΞιν' κατ' άμφοτέρας, και εν τή άνοχη και εν τή ΞΞει καθίσταται μεγάλη ή δόσις του Ιατρικού κατ' όλίγον δεδομένου και συχνά. Διαφέρει όμως ή ΞΞις τής άνοχης κατά τουτο.

Η ΞΞις εξακολουθει άδραβώς εν όσφ εξακολουθει ή χρήσις του φαρμάκου.

Η άνοχη όμως παρέχει άνωμυλλας: καθ' όν χρόνον εξακολουθει ή χρήσις αίφνης παύει ή άνοχη, και άμέσως αναφαίνονται τα δηλητηριώδη αποτελέσματα, τουτο λέγεται παύσις τής άνοχης. Διά τουτο ο έμφρων Ιατρός όφείλει να δυσπιστηήεις την άνοχην τών τοιούτων φαρμάκων και ιδίως του καλομέλιτος, και μέλιστα το στίμμιως (άντιμονίου), του όποιου αι σκευασάι υπόκεινται περισσότερο εις τήν άνοχην.

Τινά καθαρκτικά διά τής συνεχούς χρήσεως καθίστανται ενεργητικώτερα υπό την αυτην δόσιν. Τινά αποστερούνται τής ενεργείας των. Αί σκευασάι του στίμμιως (άντιμονίου), του μαλνέ δδου κλπ. διά τής συνεχούς χρήσεως καθίστανται ενεργητικώτερα.

Η δύναμις του άσθενους μεταβάλλει την δόσιν του φαρμάκου εις τόν αδύνατον δοτέον μικροτέραν δόσιν.

Ο συνετός Ιατρός όφείλει γράφων συνταγήν να προτιμή πάντοι τα έχώρια φάρμακα, τα του κλίματος, δηλαδή του τόπου, διότι ταύτα ενεργούσι περισσότερο και ειδικώτερον τών έξωτικών εν ταύτα ώσι βότανα, να διορίζη χλωρά κατά την εποχήν του έτους: διότι τα Ξηρά αποστερούνται πολύ τής δυνάμεώς των. Να υπολογίζη το ποσόν, όπερ δίδει έξ έκάστου φαρμάκου κατά δόσεις, ή κρήνη περι του αποτελέσματος.

Πρέπει ν' αποφεύγη κατά το δυνατόν τα νεοφανή φάρμακα, ή μη υποβληθέντα υπό πολυχρόνιον πείραν. Εν τή συνταγή ήπει πρώτον να γράφηται το κυριώτερον φάρμακον, όπερ δύναται ν' αποτελεσται εκ δύο όλών ή πλειόνων, μετά τουτο γραπτέον τα δευτερεύοντα κατά τόν τρόπον τής κατασκευής. Να σημειώται το είδος τής σκευασίας, αν ήνε πόσις, γαλάκτωμα, έμβρεγμα, αφέψημα, ή

έμβρεγμα, αφέψημα, κλπ., ο τρόπος τής χρήσεως, αν ήνε έσωτερική ή έξωτερική ή χρήσις και τ' όνομα του άσθενους.

Πρέπει να γράφηται ή συνταγή εύαναγνώστως, του δε Ιατρικού το συνηθέτερον όνομα. Ένίοτε όμως, ότε ή ανάγκη το καλει, να μένη το όνομα του Ιατρικού άγνωστον εις τόν άσθενή ή εις τούς περι αυτον, δύναται να γράφηται υπό συνώνυμον: διότι συμβαίνει ένίοτε να υπάρχη πρόβληψις κατά φαρμάκου και κακή ιδέα, και τότε ο Ιατρός όφείλει άγνωστώς να δώση τουτο.

ΥΠΙΕΙΝΗ ΜΑΥΕΙΡΙΚΗ.

Κατασκευή φαγητού εκ κρέατος μετά κινάρων (άγκινάρων).

Όλα τα μικράς ηλικίας κρέατα πρέπει να βράζωσι διά δυνατό του πυρός: διότι δι' έλαφροδ μαραίνονται (μαραγγιάζουσι).

Προς κατασκευην καλής ποιότητος τοιούτου φαγητού λάβε το κρέας κομμένον εις μεγάλα κομμάτια, και προ ένός τετάρτου ώρας πριν τή θέσης επί του πυρός επάλειψον μετά όπου λειμονίου άλάτισσον και πιπέρισον. Εν τή μεταξύ θε: εν τή χύτρα ανάλογον ποσόν βουτύρου και άφες επί του πυρός μέχρις ου καύση το βούτυρον, πρόσθε τότε τα τεμάχια του κρέατος και άφες μέχρις ου κοκκίνιση ανατρέπων αυτά: είτα πρόσθε όλίγον οίνον ρητινίτην λευκόν ένα όδση το βράζον, και άφες να βράση έως ου πήη τόν οίνον, τότε πρόσθε ανάλογον ύδωρ, και άφες ένα βράση και πριν μαλακώση καλώς πρόσθε τας άγκινάρας κατά τάξιν επί του κρέατος, τας τας όποιας προηγουμένως έχεις προετοιμάσει.

Προετοιμάζονται αι κινάραι ούτω.

Καθαρίζεις ταύτας άφαιρών τα τραχεία μέρη, και δύο ώρας πριν τας θέσης εις την χύτραν θέτεις ταύτας εντός άλλης και λειμονίαν: άφες επί τινά ώραν και εκθαλών κελνον ταύτας διά ψυχροδ ύδατος, και πρόσθε, ως έραθή, επί του βράζοντος κρέατος: επί δε τής έπιφανείας αυτών θες άρωματικά χόρτα, κρόμμια χλωρά, άμυλον κτλ.

Κατά νεωτέρας παρατηρήσεις το βόειον κρέας άμυον ή ήμίποτον τρωγόμενον επιφέρει ταινίαν. Όθεν δεν πρέπει να διορίζωσι οι Ιατροι άμυον κρέας υπό πόλτον προς Θεραπειάν διαρροίας, άναίμας κτλ. ούτε να τρώγωσι άτελώς όπτον κρέας βόειον ως εν Εύρώπη γίνεται το Μπιφιτέκ.

Υπάρχουσιν ἤδη καταστήματα ἐργοστασίων ἐν Παρισίοις καὶ ἀλαχοῦ, ἐν οἷς κατασκευάζονται τεχνιτὰ ὀστρεῖδια διὰ χημικῶν ὁδῶν ἔχοντα γεῦσιν καὶ ὄσμην ὡς τὴν τῶν φυσικῶν πλῆθος τοιοῦται καταγαλίσκονται ἐν Παρισίοις ἀγνοοῦν τῶν ταῦτα δρεγομένων.

ΔΙΑΤΗΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΥΓΙΕΙΑΣ.

Ἡ ἐκκρίσις τῆς χολῆς ἔταν χύνηται τακτικῶς, καὶ δὲν χύνηται ἐπὶ τὰ ἔντερα οὔτε περισσότερον οὔτε ὀλιγώτερον τοῦ δέοντος, μεγάλη συντελεῖ πρὸς εὐπεψίαν καὶ διατήρησιν τῆς υγιείας. Χύνηται περισσότερῶς ἢ ὀλιγώτερῶς κατὰ τὰς κράσεις, ἔταν διαταράσσονται τὰ νεφρὰ ἐξ ἠθικῆς ταραχῆς, ἐκ λύπης, θυμοῦ, φθόνου, κακίας καὶ πῆξης ἢ πῆξης ταραχῆς. Χύνηται τακτικῶς καὶ προσηκόντως, ἔταν ὑπάρχη χαρὰ καὶ εὐφροσύνη, ἠθικὴ ἀταραξία, δὲν ὑπάρχη φθόνος, κακία κλπ.

Ἴνα λοιπὸν ἐκκρίνηται τακτικῶς ἡ χολή, καὶ γίνηται καλὴ ἡ πέψις, πρέπει νὰ ᾖ χαρῆς, φαιδρίας. Ἴνα ᾖσαι τοιοῦτος, ἔσο καλὸς καὶ στέργε τοὺς παροῦσι, καὶ ζῆται τὰ βελτίω ἐν ἡσυχίᾳ, ὑπομονῇ καὶ ἐπιμονῇ φιλοσόφει ἐπὶ τῆς κοινωνίας καὶ δαπάνᾳ τὸν περιστῶν κερδὸν εἰς ἀναγνώσεις καὶ μελέτας τῆς ἱστορίας καὶ τῶν χρησίων πρακτικῶν ἐπιστημονικῶν γνήσεων.

Ἡ ἀταξία τῆς χολῆς ἐπιφέρει δυσπεψίαν ἢ δυσπεψία ἀκαξία εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν ἐντέρων, δυσκοιλιότητα ἢ διάρροϊαν, ἀέρα ἐν τοῖς ἐντέροις. Εἰς τὸν στόμαχον, ἐάν δὲν χύνηται προσήκον πρὸς τὴν χολῆς, γίνεται δυσπεψία, ἐκκρίσις περισσότερῶς γαστρικοῦ χυμοῦ, ὅστις εἶνε δξύς, καὶ ἐπιφέρει δξυνώσεις εἰς τὸν στόμαχον, χολέρωσιν αὐτοῦ, ἀέρια, καὶ φούσκωμα, ἀνησυχίαν, κόπωση τοῦ σώματος, κακοδιαθεσίαν, δυσθυμίαν καὶ ἀπαρέσκεϊαν. Ἐνίοτε τὰ ὄντα τοῦ στομάχου εἰσι τόσοσιν πολλὰ ὅστε καὶ ἡ κόπρος ἔξει δξύνος. Ἡ δυσπεψία ἐνίοτε ἐπιφέρει ἐν τῇ πέψει ἐπιετὸν μετὰ δξύνων.

Ὅταν ἡ χολή χύνηται περισσότερῶς, ὡς τοῦτο γίνεται εἰς τοὺς χοληρικοὺς, ἐπέρχεται πικρότης τοῦ στόματος, ἀταξία δόξου, δυσκοιλιότης, ἀέρια ἐν τοῖς ἐντέροις καὶ ἐν τῇ στομάχῳ, στενοχωρία, ἀπαρέσκεϊα, σκυθρωπότης, καὶ ὑποχονδρική τις κατάστασις κλπ.

Ἴνα λοιπὸν διατηρηθῆται υγιεία, πρέπει ἡ χολή νὰ ἐκκρίνηται τακτικῶς. Αὕτη μετὰ τῶν διαφόρων ἐκκρίσεων τοῦ διοργανισμοῦ εἶναι πικρὰ καὶ ἀλκαλιώδους καταστάσεως, ἐνθὶ βλαὶ αἱ ἄλλαι ἐκκρίσεις εἰσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον δξύνου. Ἡ τακτικὴ ἐκκρίσις τῆς χολῆς διατηρεῖ τὴν φυσικὴν κατάστασιν τῶν ἄλλων ἐκκρίσεων ἄλλως ἔταν ἡ χολή δὲν χύνηται ἀρκούντως εἰς τὸν στόμαχον καὶ εἰς τὰ ἔντερα, ὁ γαστρικὸς χυμὸς χύνηται περισσότερος καὶ ἐπιφύ-

τοσοὶ τὰ δξύνα εἰς τὰς διαφόρους ἐκκρίσεις. ἔταν χύνηται περισσότερο, ἐπικρατεῖ τότε αὕτη.

Ἡ ΕΚ ΤΩΝ ΕΡΠΙΕΤΩΝ ΚΑΙ ΕΝΤΟΜΩΝ ΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

Ὁ ἄνθρωπος, ὡς παμφάγον ζῶον, τρώγει πάντοσιν εἶδους τροφὰς ἐκ ζῶων καὶ φυτῶν, κατὰ τὸ κλίμα καὶ τὰ προϊόντα τοῦ τόπου ἐνθα ζῆ. Πολλαχοῦ ἔθνη τινὰ τρώγουσιν ἔντομα καὶ ἑρπετὰ, τὰ ὅποια ἀλλαγῶ ἀποστρέφονται. Ἰστοροῦνται ἐν τῇ ἀρχαίῳτητι πολλὰ τοιοῦτα ἔθνη. Οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι ἔτρωγον τὰς ἀκρίδας, ὡσαύτως καὶ οἱ ἐκ τούτων ἐκπολιτισθέντες Ἑβραῖοι. Οὗτοι ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ τῶν ἔτρωγον ἀκρίδας μετὰ κρεμμύτων τὰς ἔτρωγον ἀφ' οὗ προηγουμένως τὰς ἐξεζύμουν. Καὶ ἤδη ἀραβικαὶ φυλαὶ πρὸς τὰ θρία τῆς ἐρίμου Σαχάρας τρώγουσι τὰς ἀκρίδας, τὰς ὅποιασ μαγειρεύουσιν, ἢ ζηραίνουσι, τὰς τρίβουσι κόνιν καὶ τὰς τρώγουσι μετὰ τοῦ κουκουσῆ, ἔταν στερώνται κρέατος. Οἱ Ὀττεντέται τρώγουσι πολλὰ τὰς ἀκρίδας.

Κατὰ τὴν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον ὁ Ἰωάννης ὁ Πρῶδρος ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐτρέφετο μετὰ ἀκρίδων καὶ ἀγρίου μέλιτος. Τοιοῦτα φαγητὰ εἰσέτι καὶ εἰς τινὰς χώρας τῆς Ἀραβίας τρώγουσι.

Καὶ οἱ Ἕλληγες τὸ πάλαι ἔτρωγον διάφορα ἔντομα ἐν Ἀθῆναις ὄφρογτο πρὸς βροῦσιν τοὺς τέττιγας, ἰδίως τοὺς σκυλίγκας καὶ τὰς νύμφας τούτων. Καὶ οἱ τότε Ῥωμαῖοι ἔτρωγον τὰς νύμφας ἄλλων τινῶν ἐντόμων, ἐπὶ τῶν παλαιῶν δένδρων διαττωμένων.

Καὶ ἤδη πολλαχοῦ ἐν Ἀμερικῇ τρώγουσι τὰς νύμφας τινῶν ἐντόμων. Ἐν δὲ Παρισίοις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐδόθη γεῦμα μέγα ἀποτελούμενον ἐκ σκυλίγκων (σκωληκαντέρων), τοὺς ὅποιοσ προηγουμένως καθαρίζουσι ἐμβάπτοντας ἐντὸς ὕξου, ἵνα ἐμέουσι καὶ ἀποβάλωσι πᾶσαν ἀκάθαρτον ὕλην, δι' ἧς τρέφονται κατόπιν περιελείφοντες διὰ χυλοῦ, ἀποτελουμένου ἐξ ἀλεύρου, γάλακτος καὶ ὕδω, τοὺς τηγανίζουσι καλῶς, ἕως οὗ λάβωσι χροῖμα κίτρινον, καὶ οὕτω τοὺς τρώγουσιν. Ἐκ τῶν σκυλίγκων τούτων κατασκευάζουσι, ἀφοῦ ὡς προσέλεχθη καθαρισθῶσι, φαγητὸν, ἀλείφουσι τούτους ἐντὸς χυλοῦ ἀποτελουμένου ἐξ ἀλεύρου, φύγκας ἄρτου, ἄλατος καὶ πεπέρος. εἶτα περικαλύπτουσι ἐν χάρτῃ, ἐκ βουτύρου ἐντὸς ἀλειμμένην θέτουσιν οὕτως ὑπὸ ἀνθρακίαν, ἐνθα μένουσιν ἕως 20 λεπτὰ τῆς ὥρας, εἶτα ἀνοίγουσι τὸν χάρτην καὶ ἐντὸς ὑπάρχει φαγητὸν εὐφροσύνου ὄσμης καὶ γεύσεως, ὡς οἱ γαστρίμαργοι οὗτοι λέγουσιν.

Ἐν Κίνα, ἐν Ἰνδίαῖς καὶ ἐν Μαδαγασκάραις κήραι, αἱ χρυσολίθες τῶν βομβήκων τῆς μετάξης καὶ αἱ βδέλλαι εἰσὶν ἐπιζήτητα φαγητά, τὰ ὅποια κοσμοῦσι τὰς πολυτελεῖς τραπέζας. Ἐν Ἰνδία τρώγουσι καὶ τὰς χρυσᾶς μυίας, αἵτινες ἐπικάθηται ἐπὶ τῶν σσηπότων κρεάτων κτλ. Ἀλλαχοῦ, ἐν Κεϋλάνη τρώγουσι τὰς μελίσας. Ἐν Βρασίλει τρώγουσι τοὺς μύρμηγκας.

Μήπως ἐν Εὐρώπῃ δὲν τρώγουσι μετὰ πόθου τὰ πετάνια κτυροῦ, τὰ ὅποια εἰσὶ μικροὶ σκώληκες; τὰς καρσιβίδας, αἵτινες τρώφονται μὲ σσηπιῶδες σάρκας· τοὺς βατράχους; τὰς χελώνας; τὴν κοχλίαν (σαλιόγκου), τοὺς ὁποίους δρεγνόμεθα καὶ ἡμεῖς;

Ἐπί τῃ γῆσι ταύτῃ ἐν τοῖς βορείοις τῆς Εὐρώπης, τῆς ὁποίας ἡ γῆ ἀποτελεῖται κατὰ μέγα μέρος ἐκ σκωλήκων μικροτάτων ἀράων. Ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης σπείρουσι, καλλιεργοῦσιν, οἰκοδομοῦσι καὶ κατοικοῦσιν. Οἱ πτωχοὶ τῆς χώρας ταύτης βράζουσι τὴν γῆν ἐπὶ τὴν ἐν χύτρῃ μετὰ ὕδατος, ἐξάγουσι τὸν ζωμὸν, τὸν ὅποιον τρώγουσι καὶ τρέφονται· διότι ἀποτελεῖται ἐκ τῆς διαλύσεως τῶν σκωλήκων τούτων.

ΠΕΡΙ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΣΤΑΘΜΩΝ.

ΕΡΙΤΙΜΕ ΦΙΛΙΑ,

Ἡ ἐρώτησις, ἣν ἀπηυθύνάτε μοι περὶ τοῦ ἐάν ἡ γαλλικὴ λέξις gramme ὡς μονὰς τῶν γαλλικῶν σταθμῶν προέρχεται ἐξ ἑλληνικῆς λέξεως, καὶ ἐάν καλῶς ἐστὶ μεταπεφρασμένη γραμμαίριον παρέσχε μοι τὸ ἐνδόξιμον ὅπως ἀπαντῶν ὑμῖν διαλάβω κατὰ πόθον ἐν βραχεὶ καὶ τινα σχετικὰ περὶ καταγωγῆς μέτρων καὶ σταθμῶν χρήσιμα ἴσως πρὸς τὸν σκοπόν.

Ἡ τοῦ 1790 ἀναμορφωτικὴ ἐκείνη ἐπανάστασις τῶν Γάλλων ἀνατρέψασα καὶ τὸ τότε ἐνυπάρχον μετρικὸν σύστημα, ἐγκατέστη τὸ νέον δεκαδικὸν, βασιζόμενον ἐπὶ ἀστρονομικῆς γραμμῆς ἀπὸ δὴλου καὶ αἰωνίας. Καταμετρηθέντος τοῦ γῆ'νου μεσημέριον ἀστρονομικῶς, διηρέθη ὁλος ὁ κύκλος οὗτος εἰς 40,000,000 ἴσα μέρη. Ἐν δὲ τούτων ἐλήφθη ὡς μετρικὴ μονὰς, κληθεῖσα μέτρον (μέτρο). Τὸ μέτρον τοῦτο διήρεσαν εἰς δέκα ἴσα μέρη, καὶ ἕκαστον τούτων εἰς ἄλλα δέκα, ὥστε τὸ μέτρον ἐμπεριέχει 100 ἴσα μέρη, ὧν ἕκαστον ἐκλήθη ἑκατοστόμετρον (centimètre).

Πρὸς ὄρισμὸν τῆς μονάδος τοῦ βάρους ἔλαβον ἐν ἑκατοστόμετρον καὶ ὃ ἐσχημάτισαν κύβον, τὸν ὅποιον γεμίσαντες ἀπεσταλαγμένον ὕδατος μᾶλλον ψυχροῦ ἐξέγισαν. Τὸ βᾶρος τοῦ ὕδατος τούτου ἔλαβον ὡς ἀρχικὴν μονάδα βάρους ἕπερ ἰσοδυναμεῖ πρὸς κόκκους 188

βάρους μέρους καλουμένου παρ' αὐτοῖς. Τὴν νέαν ταύτην μονάδα ὤφειλον νὰ διακρίνωσι δι' ἰδίου νέου τινὸς ὀνόματος· Ὅθεν ἀνέτραξαν εἰς τὴν πλοῦσιαν καὶ τὴν τῶν θεῶν γλώσσαν, τὴν ἑλληνικὴν, ἐν τῇ ταμίῳ τῆς ὁποίας ἀνερευνήσαντες εὑρον ὅτι ὑπῆρχε παρ' Ἑλλήνων μονὰς ἰσοβαρῆς περίπου τῇ νέᾳ γαλλικῇ μονάδι, τὴν ὁποίαν ἐκάλεον γράμμα, οἱ δὲ λατίνοι ἐκάλεον scrupulum, καὶ ἦτις παρ' ἑλληνῶν ἀποτελεῖται ἐξ 24 σιταρίων.

Τὸ γράμμα ὡς μέτρον βάρους ὑπῆρχε παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐν χρήσει. Περὶ τούτου διαλαμβάνει εὐκρινῶς ὁ Γαληνός, ἐν ἰδίῳ κεφαλαίῳ περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν ἑλληνικῶν, ἰταλικῶν, Πτολεμαϊκῶν, κλπ. καὶ περὶ ἱατρικῶν ἰδίων.

Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἡ ἐν χρήσει μονὰς σταθμοῦ ὑπῆρχεν ἡ δραχμή, ἐκ μὲν τοῦ πολυπλασίου ταύτης ἀποτελοῦντο τὰ μεγαλῆτερα σταθμά, μὲν, τέλειον κλπ. Ἐκ δὲ τῆς διαιρέσεως καὶ υποδιαιρέσεως αὐτῆς ἀποτελοῦντο ἄλλα σταθμά μικρότερα. Οὕτως ἡ δραχμὴ ἐδιαιρέτο εἰς τρία ἴσα μέρη, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἐκαλεῖτο γράμμα.

Τὸ γράμμα διαιρεῖται εἰς ὀβολούς. Ὁ ὀβολὸς εἰς τρία κεράτια, τὸ κεράτιον εἰς δύο χαλκοὺς, ὁ χαλκὸς εἰς δύο σιτάρια.

Τὸ σιτάριον εἶναι ἡ ἐλαχίστη μονὰς. Ὅθεν ἡ δραχμὴ ἔχει=3 γράμματα=6 ὀβολούς. 18=κεράτια. 36=χαλκοὺς=72 σιτάρια.

Ἡμεῖς ὅμως οἱ ἀπόγονοι τῶν Ἑλλήνων, οἱ λαλοῦντες τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, οἱ πρὸς τούτους πορευόμενοι ὅπως ἀνακτήσωμεν τὴν παιδείαν καὶ τὸν ἀληθῆ ἐκείνων πολιτισμὸν, καὶ κατασταθῶμεν εὐεργέται καὶ διδάσκαλοι πάλιν τῆς Ἀνατολῆς οὐδόλως διερευνήσαντες τὴν καταγωγὴν τῆς λέξεως gramme, ἐλάβομεν ταύτην μετὰ τοῦ νέου δεκαδικοῦ συστήματος τῶν γάλλων καὶ ἀβασανίστως μετεφωτεύσαμεν ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ ὑπὸ τὴν λέξιν γραμμῆριον. Ἡ δὲ Κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος διὰ τοῦ περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν Β. Διατάγματος τοῦ 1836 ἀνέτρεψεν ἄλοσχερῶς τὴν ἐξ ἑλληνικῶν λέξεων ἀποτελουμένην γαλλικὴν ὀνοματολογίαν τοῦ μετρικοῦ συστήματος αὐτῶν· καὶ τὴν λέξιν μέτρον (μέτρον) μετωνόμασε πῆχυν. Ἐν ᾧ ὁ πῆχυς εἶνε ἄλλο μέτρον ἐν χρήσει παρ' ἡμῖν. Τὸ δεκατόμετρον ἐκάλεσε δέκτυλον! τὸ ἑκατοστόμετρον γραμμῆν! κλπ. Γράμμα ἐκάλεσε δραχμῆν! ὀβολὸν τὸ δέκατον τοῦ γράμματος. Κόκκον τὸ ἑκατοστόν αὐτοῦ! Τὸ αὐτὸ διάταγμα διὰ τοὺς ἱατροὺς, ὡς ἂν αὐτοὶ ἀπετέλουν ἄλλο κράτος, ἐρῶζει ἴδια σταθμά καὶ ἴδια ὀνόματα. Τὴν ἱατρικὴν δραχμῆν ἐρῶζει ἴσην μὲ 3,75 βασιλικῆς δραχμῆς! Οὕτω πραγματικῶς κατέστη ὁ πύργος τοῦ Βαβέλ· σύγχυσις ἰδεῶν καὶ λέξεων!

Ἄλλ' οἱ συντάκται τῆς Ἑλληνικῆς φαρμακοποιίας τὸ 1837· εἰ-

δημονότεροι ἐπιστήμης ἀναφέρουσιν εἰς τὸ περὶ φαρμακικῆς σταθμῶν τὴν λέξιν γράμμα ἀντὶ τοῦ λατινικοῦ *Scrupulus*.

Γνωστὸν δὲ ἔστω ὅτι τὸ βῆρος τοῦ γράμματος τῶν ἀρχαίων ἦν διάφορον κατὰ τι τοῦ νῦν τῶν Γάλλων *gramme*. διότι ἕκαστη ἔχει ἴδιαν ἀρχήν. Τὸ νέον μετρικὸν σύστημα τῶν Γάλλων, τὸ δεκαδικόν λεγόμενον, βασίζεται, ὡς ἐβρέθη, ἐπὶ ἀστρονομικῆς μονάδος. Τὰ δὲ τῶν ἄλλων ἔθνων, ὡς καὶ τὸ παλαιότερον τῶν Γάλλων, βασίζονται ἐπὶ ἄλλων διαστάσεων. Τὸ τῶν ἀρχαιοτάτων Ἑλλήνων εἶχε βῆσιν τὰς διαστάσεις τῶν μελῶν τοῦ ἀνθρώπου οἷον τοῦ σπέρου φυτῶν, π. χ. οἱ Κινέζοι εἶχον βῆσιν τοῦ μετρικοῦ τῶν συστήματος τοῦ σπέρου τοῦ λαχάνου, ἢ τοῦ χονδρῶ καὶ γὰρ 100 τοιοῦτοι σπόροι τεθειμένοι κατὰ σειράν κατ' εὐθείαν γραμμὴν προσεγγίζοντες ἀλλήλους, ἀποτελοῦν τὸ μήκος τοῦ παρ' αὐτοῖς πλάτους, τὸ δὲ βῆρος αὐτῶν τὴν παρ' αὐτοῖς μονάδα σταθμοῦ. Οἱ Χαίταλοι εἶχον τὴν κριθήν 48 κόκκοι κριθῆς κατὰ μήκος τεθειμένοι ἀπέτελουν τὸν παρ' αὐτοῖς πῶδα, κατὰ βῆρος τὴν μονάδα τοῦ σταθμοῦ.

Οἱ Αἰγύπτιοι, Βαβυλώνιοι, Φοίνικες, καὶ ἄλλα τότε ἔθνη πιστευόμενα πιθανὸν ὅτι εἶχον οἶτον, 72 κόκκοι οἴτου κατὰ σφαιρικῶς ἀπέτελουν τὸν πῶδα κατὰ βῆρος τὴν δραχμὴν. Ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες παρὰ τούτων ἐλάβανον τὰ φῶτα καὶ τὸν πολιτισμὸν, ἐκπαιδευμένοι παρ' αὐτοῖς, πιθανὸν ὅτι ὁ Παλαμήδης, ὁ Ἀργεῖος, ὁ τοῦ Ἀγαμέμνονος ἀνεψιὸς πρὸς μητρὸς, μετέφερεν ἐξ Αἰγύπτου ἢ ἀλλοῦ που πρῶτος τελειότερα μέτρα καὶ σταθμὰ, καὶ τὰ παιγνίδια κῆρας καὶ πεσσούς, καὶ εἰς τὸ ἀλφάβητον ἐπέσθησαν τὰ στοιχεῖα ζ π ρ χ, πιθανὸν ὅτι εἶχε βῆσιν εἰς τὸ νέον αὐτοῦ μετρικὸν σύστημα τοῦ πλάτους τοῦ αἴτου· διότι ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἡ λέξις σιτάριον σημαίνει καὶ βῆρος ἴσον τῷ βῆρει ἑνὸς κόκκου αἴτου· ἄλλως ἢ ἐπὶ Γαλλικῆς ἐλαχίστη μονὰς βῆρους ἐκαλεῖτο σιτάριον, ὡς ἐβρέθη, καὶ ἐξ αὐτῶν αἰταρίων ἀπέτελονται πάντα τὰ ἄλλα σταθμὰ μέχρι δραχμῆς.

* Ἀδηλὸν εἶνε ὁποῖαν ὀνομασίαν ἔφερε τὸ μετρικὸν σύστημα τοῦ Παλαμήδου καὶ ὁποῖαν κυρίως βῆσιν εἶχεν· διότι ἀτυχῶς πάντα τὰ σφῶρα συγγράμματα αὐτοῦ, γράψαντος καὶ πολλὰ ποιήματα, καὶ ἄλλα, ἐξηφανίσθησαν, οἱ μὲν λέγουσιν παρὰ τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐκ φθόνου, οἱ δὲ παρὰ τοῦ Ὀμήρου, ἀπτεται γὰρ καὶ τῶν μεγίστων ἀνδρῶν ὁ φθόνος.

Ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις δίδει ἀμοιβήν φρ. 300,000 εἰς τὸν φέροντα τὴν θεωρίαν κατὰ τῆς φυλλοξήρας. Ἰδίᾳ οὐδεὶς ἐπέτυχεν.